

NYHAVNA

ARKIVBIBLIOTEK

FORARBEID, MASTEROPPGAVE
NTNU VÅR 2014

KNUT SIGURD RÅBERG

VEILEDERE:
NINA HAARSAKER
OLE JØRGEN BRYN
BRITT R. MELHUS
Side 1

Side 2

INNHOOLD:

Oppgavens intensjon	4
Problemstilling	6
Avgrensning av oppgaven	10
Et bibliotek for det 21. århundre?	12
Utviklingstidslinje	16
Alternativer for biblioteket&byen	18
Arbeidsplan	20
Kjerneprogram	22
Kilder og referanser	25

OPPGAVENS INTENSJON

Jeg ønsker å tegne et nytt bibliotek på Nyhavna som kan kombineres med arkivfasilitetene som ligger inne i Dora i dag. Oppgaven vil ta utgangspunkt i at Nyhavna er bygd ut, eller holder på å bli bygd ut, til en kombinasjon av bolig og næring, samtidig med at sentrum utvides utover mot Lilleby. Oppgaven ligger i krysningpunktet mellom transformasjon, komplekse bygg og byutvikling. Hovedfokus blant disse vil bli klargjorts underveis i oppgaven.

PROBLEMSTILLING

Det har flere ganger blitt foreslått å utvikle Nyhavna. For en del år siden ble det også laget en masteroppgave innen byplan på dette området, kalt "Nettverk Nyhavna 2030". Det jeg ønsker å gjøre er å tegne et nytt bibliotek med utgangspunkt i denne planen, med noen justeringer.

Bakgrunnen for oppgaven er at hovedbiblioteket i Kongens Gate ikke er et bibliotek på samme måte som vi prosjekterer bibliotek i dag. Vi ser fra andre prosjekter at biblioteket inneholder stadig flere funksjoner, eksempelvis i Aarhus med Urban Media Space og i Oslo med Nye Deichmanske.

Som Erling Dokk Holm skrev i Dagens Næringsliv i 2011 er det ingenting som er så samfunnsbyggende som et bibliotek (DN, 21.02.2011). På tross av sin

Side 6

aldrende form og sin bakgrunn i gamle verdier, benyttes bibliotekene av svært mange av oss, og på flere forskjellige måter. Bibliotekene kan betraktes litt som som nordens piazzaer, steder der vi møtes, diskuterer og lærer. Det er her vi kan finne noe om hva slags samfunn vi ønsker å være. Det er her demokratiet kommer til syne i den frie kunnskapsformidlingen.

Mitt bibliotek må ta opp i seg dette. Biblioteket er ikke bare en samling bøker, det er også en læringsarena, et møtested, et aktivitetsrom og et diskusjonsfora for å nevne noe. Mye av dette finner vi allerede i dagens hovedbibliotek, noe av det mangler vi. Hvis vi ser på hvor filialene til dagens folkebibliotek er plassert i Trondheim, finner vi at de aller fleste er plassert i de sørlige bydelene. I områdene mot nordøst mangler de. Samtidig ønsker man, i følge kommuneplanen å fortette byen. Byen skal bli større, bare ikke i utstrekning. Slik jeg ser det, kommer

sentrumsutviklingen og fortettingen til å havne fra sentrum og sørover mot Sluppen og nord-østover mot Leangen via Brattøra og Nyhavna. Det er beregnet at folketallet i Trondheim kommer til å øke med 20 000 i løpet av de neste 10 årene, og nærme seg 240 000 innen 2040. Dette er en kraftig økning i folketallet, noe som betyr flere boliger og nye bydeler med mye folk.

Er det mulig å kombinere et nytt bibliotek med Trondheim Byarkiv og Statsarkivet? Kunne man gjøre det som etter min mening er en fantastisk bygning mer åpen for publikum, og slik føre arkivene nærmere befolkningen? For hva er vel et arkiv om det ikke er for innbyggerene?

Med utviklingen av Lilleby og Brattøra kan man gjennom utvilingen av området få to store turveier gjennom Nyhavna. En tursti fra Ila i vest til Lilleby/Leangen i Øst, og en annen fra Studentersamfundet i sør til Ladestien og videre opp forbi Ringve. Disse vil

da krysse hverandre ved Dora. Slik kan man (kanskje) skape et område der befolkningen ferdes? Kanskje kan Dora bli møtepunktet langs to kulturakser i Trondheim? Et bibliotek kan være med på å etablere en kulturell setting som gjør at Nyhavna blir en levende bydel. By trenger folk, og folk trenger møteplasser. Kan et nytt bibliotek bli byens neste møteplass og være med på utviklingen av Nyhavna?

I dag inneholder Dora arkivsenteret med Byarkivet og Statsarkivet, musikksenter, verksted, bowlinghall og kunstnerarealer for blant annet Kunstakademiet. I det blå påbygget ligger Nidars råvarelager. Det er imidlertid fortsatt ledige arealer. Jeg ønsker å arbeide med Dora og de mulighetene som bygget inneholder for å lage et arkivbibliotek. Tanken er at dette kan bli et bydels- og sentrumsbibliotek eller et nytt hovedbibliotek, begge i kombinasjon med arkivet. En mulig etterbruk av dagens hovedbibliotek er å etablere et nytt litteraturhus i sentrum.

*“DET FINNES INGEN TING SOM ER
SÅ FREMTIDSRETTET OG SOM BAK SIN
FASADE – AV GAMLE IDEALER – TILBYR EN
SÅ SAMFUNNSBYGGENDE KRAFT.”*

- ERLING DOKK HOLM OM BIBLIOTEK I ARTIKKELEN
“BIBLIOTEKET BYGGER BYEN”, DN, 21.02.2011

AVGRENSNING AV OPPGAVEN

Hovedhensikten med oppgaven min er å jobbe med biblioteket i kombinasjon med arkivfunksjonene i Dora. Det er dermed også der mye av innsatsen kommer til å bli lagt. Selv om dette er en oppgave som vil inneha en god del vurderinger innen transformasjon og byutvikling, vil hovedfokus ligge på tilføringen av biblioteket. Med tanke på transformasjonen vil jeg benytte starten av semesteret til å innhente tegningsgrunnlag og besøke bygningen for å finne de delene som jeg mener er særskilt viktige.

Dette vil medføre en mindre oppmåling og oppteigningsfase der det eksisterende skal modelleres inn i tegneprogrammet. Underlaget fra denne fasen vil ikke bli korrigert eller endret etter denne tid, da fokuset ikke vil ligge på det eksisterende

i samme grad som det tilførte.

I forhold til mitt bibliotek versus dagens hovedbibliotek legger jeg som en forutsetning at jeg nå tegner et nytt hovedbibliotek. Hva som skjer med dagens hovedbibliotek vil ha innvirkning på mitt bibliotek med tanke på funksjon. Dette er noe jeg vil vurdere i innledningen og videre i prosessen, men jeg kommer ikke til å gå inn og prosjektere noe på dagens hovedbibliotek.

Min oppgave vil imidlertid være plassert tidsmessig nesten 20 år frem i tid som en katalysator for utviklingen av Nyhavna. Dette betyr at jeg kan forutsette en helt annen befolkningsmasse i sentrumsområdene. Jeg anser at Brattøra, Nyhavna

og Lilleby vil være under utbygging med en blanding av bolig og næring i løpet av de neste to tiårene. En av forutsetningene for oppgaven min er dermed at forhold vedrørende flytting av offentlige funksjoner ut fra midtbyen ikke vil være problematisk. Grunnen til dette er en befolkningsøkning og et tettere befolket sentrumsområde.

Selv om det er fristende å se på hva som skjer med dagens biblioteksbygg, så er dette som nevnt noe jeg ikke legger vekt på i oppgaven. Jeg forutsetter en langt større tetthet i sentrum, og dermed også et større befolkningsstall. Dette fører til at jeg mener at diskusjonen om dagens bibliotek ikke er like relevant, og at det kan utvanne det jeg egentlig vil jobbe med som er bibliotek i Dora.

En del av den videre avgrensningen vil også komme som en naturlig del av arbeidet med oppgaven, og som sådan klargjøres ved endelig levering

ET BIBLIOTEK FOR DET 21. ÅRHUNDRE?

Openbaare Bibliotheek Amsterdam
Wikimedia Commons
Side 12

Et bibliotek er ikke det samme i dag som for bare 30 år siden. Den digitale hverdagen har gjort at biblioteket har en helt annen funksjon og virkelighet å forholde seg til. Biblioteket har vært informasjonens og kunnskapens høyborg og har hatt en spesiell posisjon i utviklingen av samfunnet vårt. Ingen steder har informasjon og kunnskap vært mer demokratisert og hatt så mye å si for utviklingen av det samfunnet vi har. Bibliotekenes enevelde på kunnskap har falt, men betyr det at bibliotekene er uviktige og hører hjemme på historiens skraphaug?

Jeg vil i stor grad svare nei på dette. Kanskje er jeg uvanlig glad i papiret og den trykte boken, men det er jeg ikke alene om. Biblioteket er fortsatt svært populært. Over halvparten av befolkningen benytter biblioteket, og av disse er 42% godt fornøyd med

bibliotekstilbudet (DN, 16.07.2012). Etter min mening har biblioteket en svært viktig plass i vårt samfunn også i fremtiden, selv om jeg anser at man ikke kun kan basere seg på en stor boksamling. Joda, jeg synes tanken på å forville seg inn blant hyllemeter på hyllemeter med stor litteratur er interessant, men et bibliotek i dag må også inneholde mer. En dansk rapport om folkebibliotekene i vidensamfundet angir at biblioteket inneholder fire universer ; læring, opplevelser, deltagelse og skaping. Bibliotekene må i fremtiden inneholde mer enn kun læringen og lesingen.

Bibliotekene er en del av samfunnets byggeklosser og et allemannseie. De fleste byer og bygder har minst tre ting ; kirke, samfunnshus og bibliotek. Biblioteket har i aller høyeste grad vært med å forme

samfunnet vårt. I fremtiden skal det fortsatt gjøre det, men sannsynligvis på en annen måte. Akkurat hvordan dette løses, og hvordan dette kommer frem i arkitekturen, er noe som vil inngå i oppgaven.

Selexyz Dominicanen Bookstore, Maastricht
Foto: Roos Aldershoff

*“ BIBLIOTEKETS FIRE UNIVERSER: LÆRING,
OPLEVELSER, DELTAKELSE OG SKAPING ”*

- FRA DEN DANSKE RAPPORTEN "FOLKEBIBLIOTEKENE I
VIDENSAMFUNDET" (2010)

UTVIKLINGSTIDSLINJE

DE FØRSTE BOLIG OG
NÆRINGSBYGGENE PÅ
LILLEBY PÅBEGYNNES.
INDUSTRIHAVNEN
AVVIKLES I LØPET AV
ÅRET

2015

UTVIKLINGEN AV PIR2 PÅ
BRATTØRA STARTER.
CONTAINERTERMINALEN
AVVIKLES INNEN 2035

2030

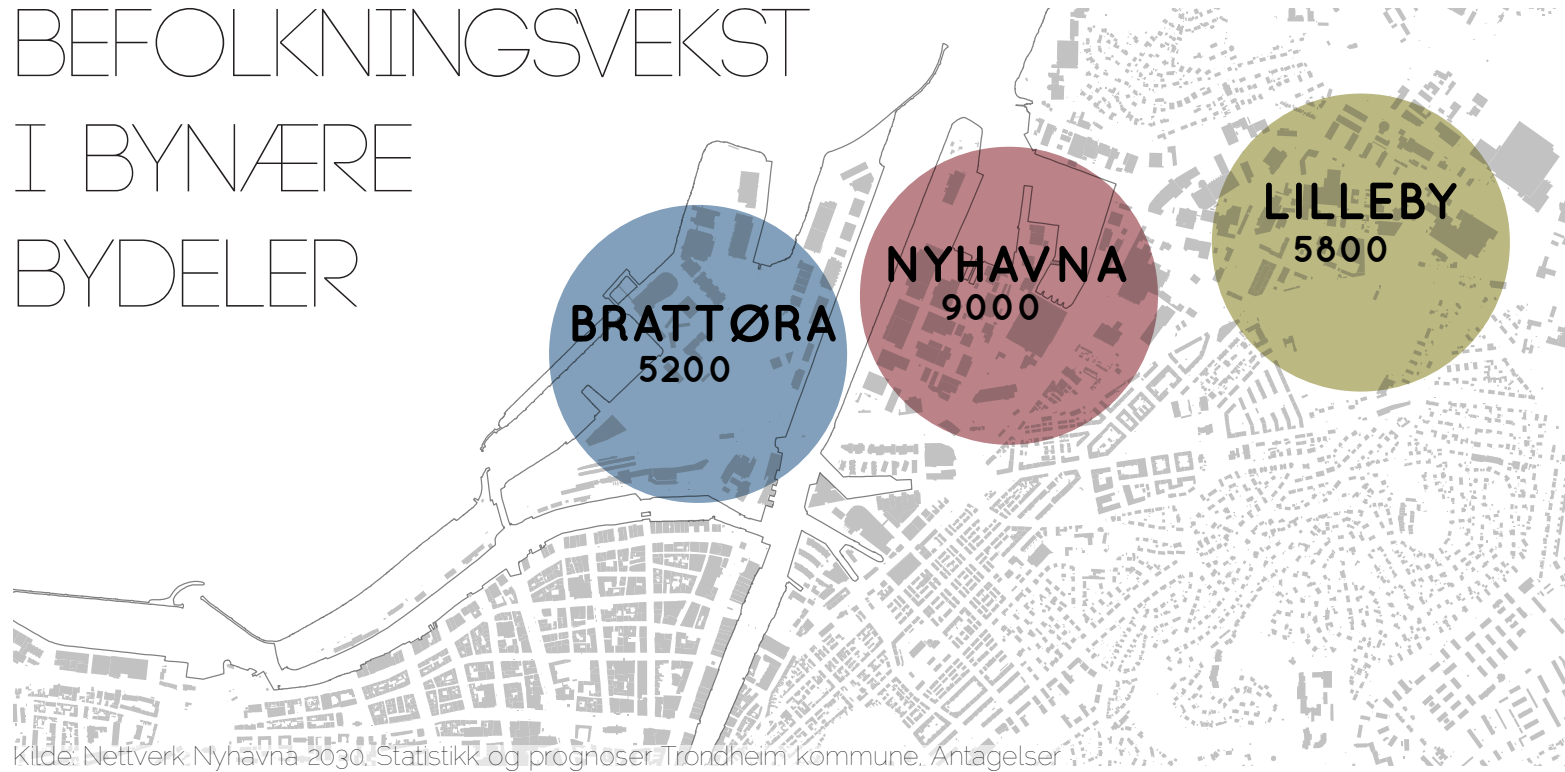
2020

BEFOLKNINGEN PASSERER
200 000. UTBYGGINGEN AV
NYHAVNA-OMRÅDET STARTER
MED ARKIVBIBLIOTEKET

2040

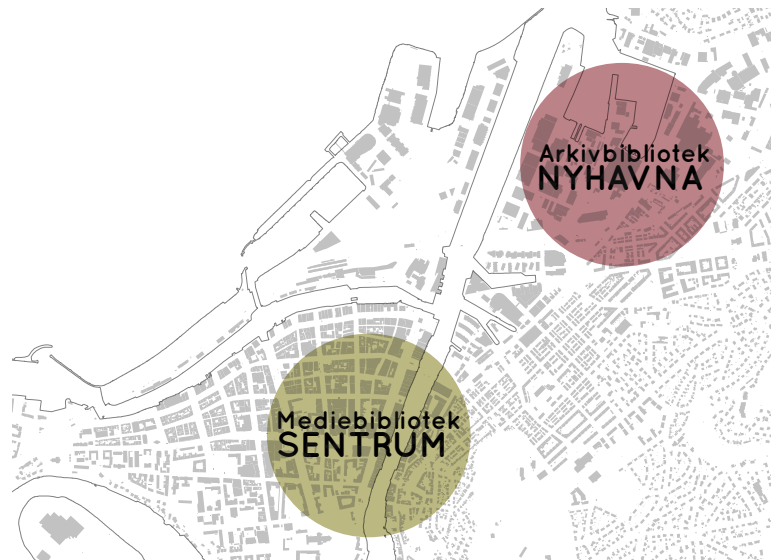
BEFOLKNINGEN HAR
PASSERT 240 000,
NYHAVNA ER FERDIG
UTVIKLET OG BRATTØRA
PLANLEGGES FERDIGSTILT
INNEN 2045

BEFOLKNINGSVEKST I BYNÆRE BYDELER

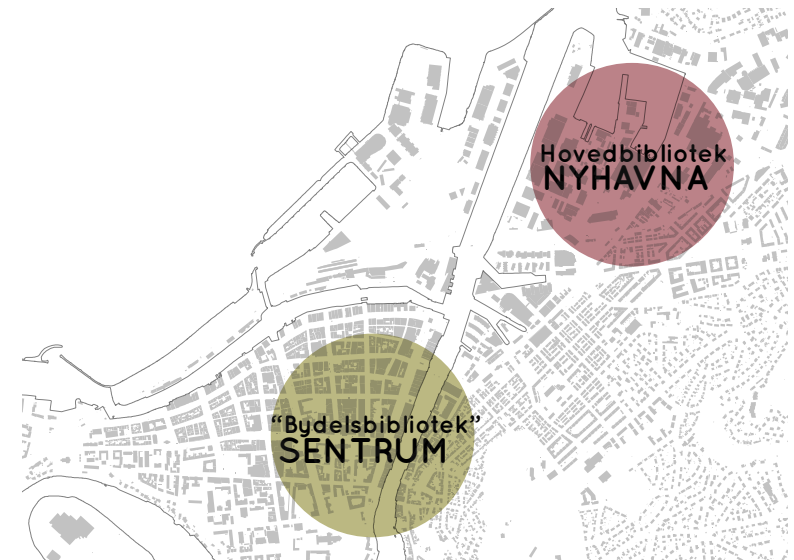

Kilde: Nettverk Nyhavna 2030, Statistikk og prognoser Trondheim kommune, Antagelser

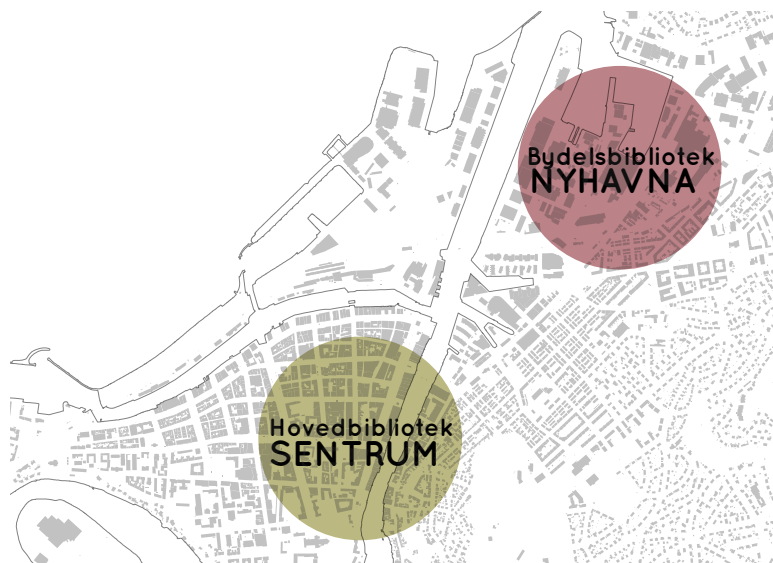
ALTERNATIVER FOR BIBLIOTEKET&BYEN

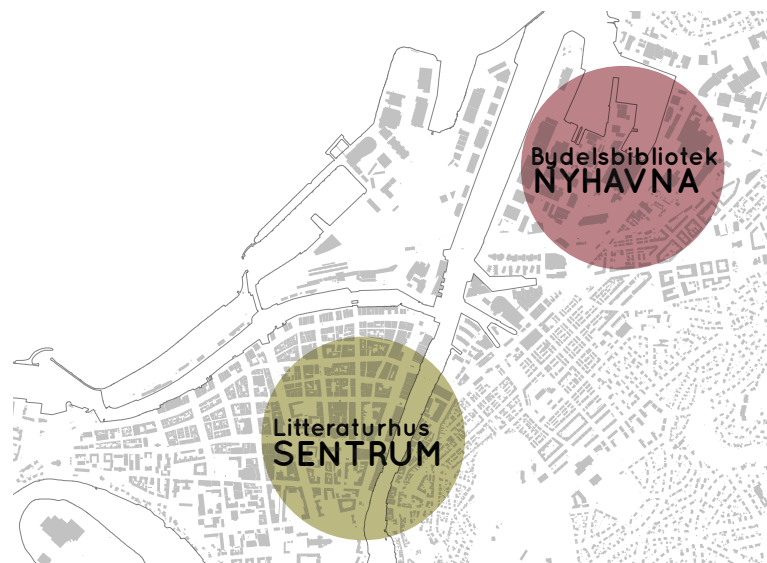
2 biblioteksløsning med et Mediebibliotek i sentrum
og et Arkivbibliotek med fasiliteter på Nyhavna
Side 18

2 biblioteksløsning med et bydelsbibliotek i sentrum
og et nytt hovedbibliotek på Nyhavna

2 biblioteksløsning med fortsatt hovedbibliotek i sentrum og et nytt bydelsbibliotek på Nyhavna

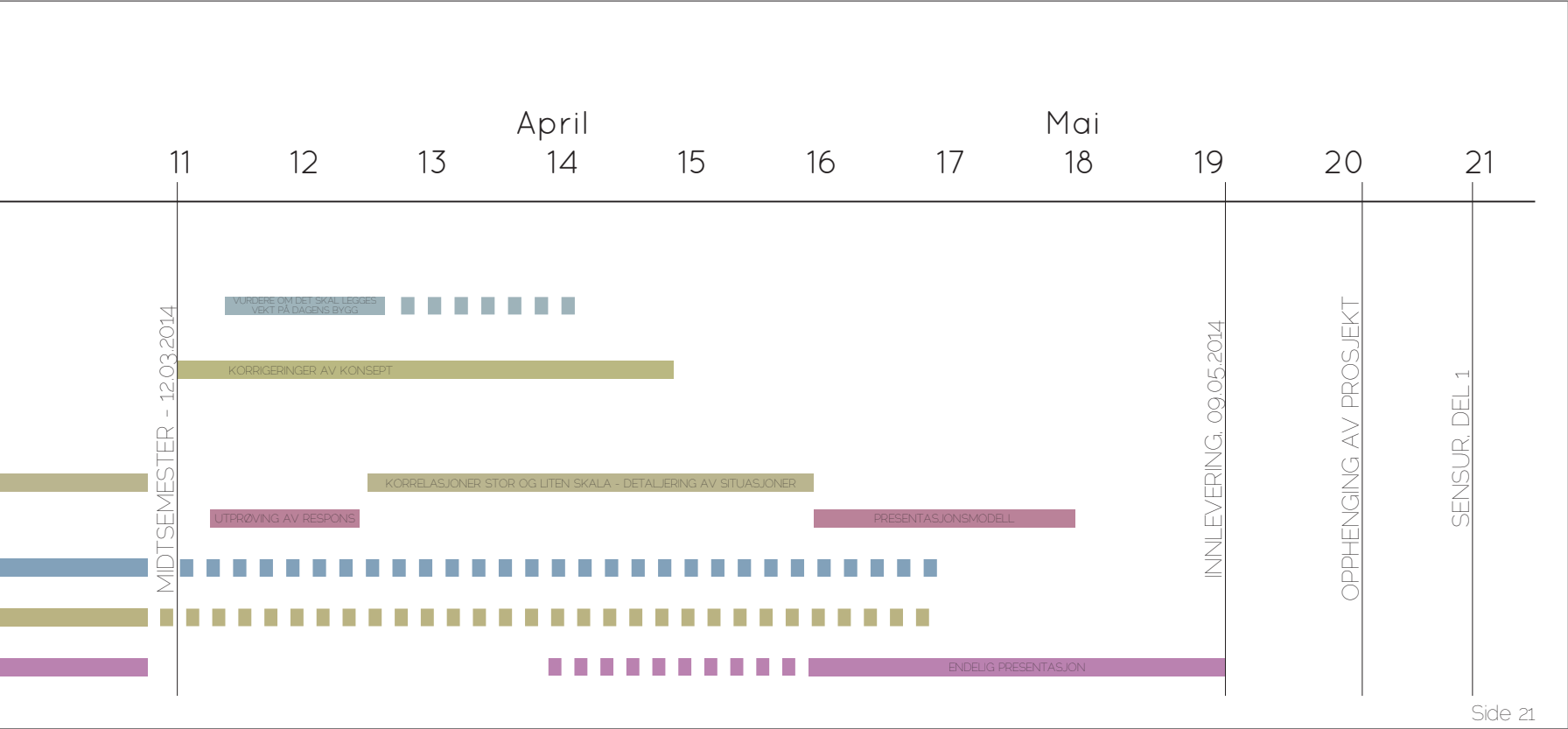

Nytt hovedbibliotek på Nyhavna som erstatning for dagens hovedbibliotek og nytt litteraturhus i sentrum

ARBEIDSPLAN

MÅNED UKE	Januar				Februar				Mars		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
OPPMÅLING OG DIGITAL MODELL		[Bar chart: Jan 2-4]									
ALTERNATIV-UTREDNING					[Bar chart: Feb 5-6]						
VERDISETTING OG KONSEPT					[Bar chart: Feb 5-7]						
FUNKSJONS-PROGRAMMERING					[Bar chart: Feb 5]	[Bar chart: Feb 6-7]					
HELHET OG DETALJ								[Bar chart: Feb 8-10]			
MODELLJOBB				[Bar chart: Jan 3-4]							
PRINSIPPER OG GRID							[Bar chart: Feb 7-8]				
ILLUSTRASJONER								[Bar chart: Feb 8-10]			
LAYOUT OG GRAFIKK									[Bar chart: Feb 9-10]		

TILDELING AV ARBEIDSPASS 20.01.2014

KJERNEPROGRAM

DET ESSENSIELLE

Boksamlingene, leseplassene, utlånsmulighetene, arkivet, læring, arbeidsplassene

DET KULTURELLE

Møtestedet, cafeen, høytlesingen, diskusjonsforumene, eventyrstunden, ideutvekslingen, arbeidsplassen, sosial ensomhet, plassdannelse og urban space, debatten

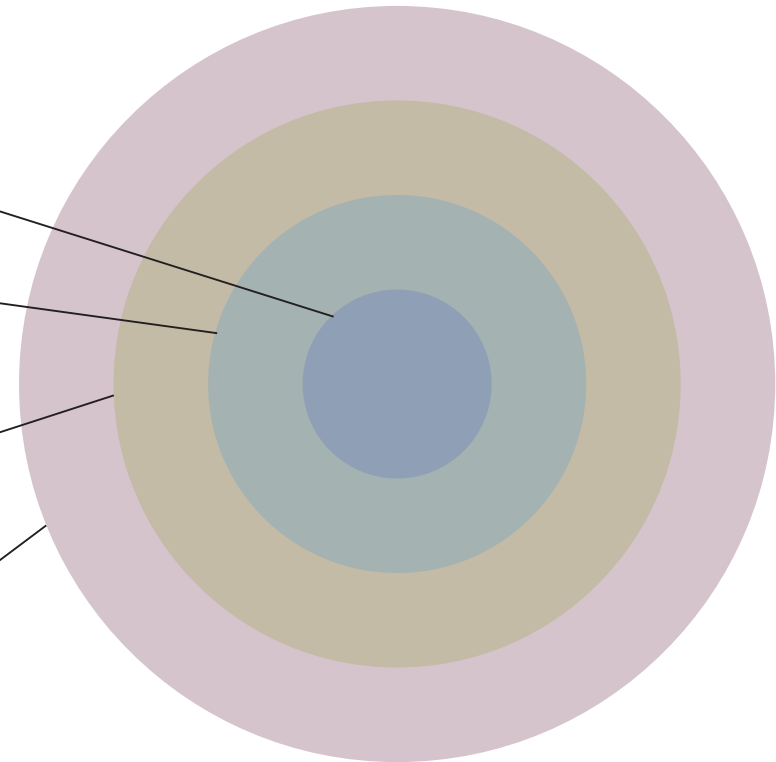
DET ATMOSFÆRISKE

Historien, tung bunker møter ny arkitektur, tørrdokker, ubåt, utsikt, tørrdokk-porter, å bevege seg i en tykk betongkjerne, okkupasjonsarkitektur og ny bruk, vannet utenfor

DET OMKRINGLIGGENDE

Historien, krigen, vannet, kunnskap, sjøfart, olgje, fiskeri, relasjonen til sjøen, industrialisering, landfylling

Side 22

LESESALER OG
ARBEIDSPASSER

Min. 1 200 m²

KUNSTNER

KOLLEKTIV?

Min. 1 500 m²

MEDIATEK

Min. 1 000 m²

VRIMLEROM

~1 000 m²

CAFE

~400 m²

UTLEIE OG
GRUPPEROM

Min. 1 000 m²

AUDITORIUM
OG SCENE

~ 1 500 m²

BØKER OG
FORMIDLING

~ 6 000 m²

ARKIVET

~15 000 m²

KILDER OG REFERANSER

Nettverk Nyhavna 2030, Eirik Gya Jacobsen, Masteroppgave i Arkitektur NTNU 2010

Byatlas Trondheim

trondheim.no

<http://www.adressa.no/meninger/article1570510.ece>

<http://ny.jsta.no/?portfolio=nyhavna-trondheim>

<http://www.trondheim.kommune.no/statistikk/>

Tre Bibliotek, Anne Gjesdal Bjørndal & Fredrik Martens Onarheim, Masteroppgave i Arkitektur NTNU 2012

Openbare Bibliotheek Amsterdam, Amsterdam, Jo Coenen

Nye Deichmanske Bibliotek, Oslo, Atelier Oslo og Lund Hagem Arkitekter

Urban Media Space, Aarhus, Schmidt Hammer Lassen

<http://urbanfragment.wordpress.com/tag/the-netherlands/> - bilde, Selexyz Dominicanen Bookstore, Maastricht

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Amsterdam_-_Openbare_Bibliotheek_-_0038.jpg

Dagens Næringsliv 16.07.2012, "Halve befolkningen bruker bibliotekene", nettartikkel

Styrelsen for Bibliotek og Medier, Danmark 2010, Folkebibliotekerne i vidensamfundet, ISBN 978-87-92057-91-4

Kulturetaten i Oslo kommune og Deichmanske bibliotek